

**Linköpings
kommun**
STADSARKIVET

Arkivnummer:
0578

Arkivförteckning för

Sundhetsnämnden
i Linköpings stad

Arkivet ordnat och förtecknat
i Linköpings stadsarkiv
den 18 augusti 2004
av stadsarkivarie Bo Peter Persson

Arkiv: Sundhetsnämnden i Linköpings stad

- **Samtliga handlingar**

FÖRORD

Av sundhetsnämndens arkiv återstår enbart ett fåtal handlingar. Protokollen saknas i sin helhet.¹ I denna förteckning ingår endast en volym, 1874 års verifikationer för stadens sjukhus. Se i övrigt hälsovårdsnämndens arkiv, vol. G IV:1 och stadsläkarens arkiv, vol. F I:1. Sandberg har inga kommentarer till arkivbildningen.² Sundhetsnämndens verksamhet har följts av Hans Nilsson.³

Sundhetsnämnden föregicks av tidigare sundhetsnämnder. En sundhetskommitté inrättades 1831 för att möta den koleraepidemi som drabbade landet; likaledes fanns en sundhetsnämnd vid 1834 års koleraepidemi, liksom 1850 och 1853, vid det sistnämnda tillfället gemensam med S:t Lars socken⁴. Behovet av en mera permanent övervakning av hälsovård och sundhet, särskilt i städerna, blev allt mera tydlig och den 30 december 1857 utfärdades en förordning angående vad till förekommande och hämmande av farsoter och smittosamma sjukdomar bland rikets innevånare iakttagas bör. Enligt förordningen skulle hälsovården i stad stå under närmaste inseende av en ständig sundhetsnämnd. Dennas ledamöter valdes av sockenstämman till det antal som ansågs erforderligt för att nämnden skulle kunna fullgöra sina uppgifter. Sundhetsnämndens ordförande förordnades av Kungl. Maj:ts befallningshavande. I nämndens sammanträden borde - utan rätt att delta i besluten, men för att avge upplysningar och råd - polismästare ("där sådan finnes"), en av magistraten utsedd ledamot samt stadsläkaren delta. Varje i staden boende person var skyldig att hörsamma sundhetsnämndens kallelse, då sådan utgick, i de ärenden som nämnden handlade. Via sina ledamöter skulle nämnden - på grundval av Sundhetskollégii och Kungl. befallningshavandes föreskrifter och anvisningar samt med läkares råd - utöva tillsyn över den allmänna hälsovården och "oordningar eller missbruk, som på helsowården hafwa menligt inflytande" skulle åtgärdas via "föreställningar och förmaningar" för att undanröja en "allmännare sjuklighet" eller, därest sådana inte åtlöydes, se till att vitesförelägganden kom till stånd. En sista viktig uppgift för nämnden var att ha beredskap för att vid farsoters utbrytande utvidga kommunens sjukvård efter vad som påkallas av omständigheterna.

Med kommunalreformen övergick sockenstämmans befogenheter till stadsfullmäktige. Sundhetsnämnden i Linköping bestod av åtta av kommunen valda ledamöter på tvååriga mandat, hälften valda på jämna år och hälften på udda.⁵ P.g.a. de extraordinära förhållandena under koleraepidemien 1866 begärde sundhetsnämnden via ordföranden, kamreraren K.G. Bodin, i en skrivelse den 5 sept. att nämnden, så länge som situationen erfordrade, skulle utökas med 16 ledamöter, vilka utsågs av stadsfullmäktige vid ett extra sammanträde den 7 sept.⁶

¹ Protokollsutdrag tillställda stadsfullmäktige från sammanträdena 22 dec. 1862, § 6 (i stadsfullm. prot. 19 jan. 1863, § 17) och 22 okt. 1866, § 6 (i stadsfullm. prot. 23 okt. 1866, § 88) finns, men ger inga direkta inblickar i arbetet.

² *Siv Sandberg*, Arkivmaterial till Linköpings historia (1975); hon nämner inte sundhetsnämnden

³ *Hans Nilsson*, Mot bättre hälsa. Dödlighet och hälsoarbete i Linköping 1860-1894 (Ak. avh. Linköping Studies in Arts and Science 105. 1994), s. 112ff.; *dens.*, Linköpings sundhetsnämnd och hälsovårdsnämnd 1863-1899, opubl. uppsats vid Linköpings universitet 1988.

⁴ *Hans Nilsson*, a.a. (1994), s. 113; protokoll från sundhetsnämnden 1853 i vol. K I a:3, Linköpings S:t Lars församlings kyrkoarkiv (VaLA).

⁵ Samtliga åtta suppleantplatser var föremål för val varje år. 1865 hölls inget val.

⁶ Stadsfullmäktiges protokoll 7 sept. 1866, § 87 (Stadsfullmäktiges arkiv, vol. A I:4). Trots att protokollet meddelar att sexton valts, återfinns endast femton namn: kaptenerna Elliot och Taube, lektorerna Östling och Rusén, handlandena Brobeck, Fournander, Ringström, E. Johansson och Schlesinger, körsnären Eriksson, vindhandlaren Hagert, källarmästarna Hultbom och Malmström, bokhandlaren Hedberg samt apotekaren Carlberg.

LINKÖPINGS STADSARKIV

Följande har av stadsfullmäktige i Linköping valts till ledamöter i sundhetsnämnden under tiden 1864-1874⁷:

Fabrikören Adolf Stånggren (1864-1868)
Apotekaren Anders Fredrik Wigander (1864-1874)
Sadelmakaren Fredrik Johansson (1864)
Läroverksadjunkten Elis Adlerz (1864-1866, 1868-1874)
Handlanden Walfrid Hjertberg (1865-1867)
Handlanden C. J. Andersson (1865-1874)
Målarmästaren August Neuman (1865-1874)
Lektor Lars Fredrik Isander (1865-1869)
Sadelmakaren Carl Johan Fagerström (1865-1874)
Apotekaren Conrad Axel Kinman (1867-1868)
Lektor Nils Östling (1869-1870)
Handlanden Carl Johan Sandin (1869-1874)
Lektor Lars Erik Rusén (1870-1874)
Löjtnanten Carl Ahnström (1871-1874)

Linköping i Stadsarkivet den 18 augusti 2004

Bo Peter Persson
Stadsarkivarie

---

⁷ Val hölls 16 dec. 1863, 16 dec. 1864, 14 dec. 1866, 19 dec. 1867, 17 dec. 1868, 22 dec. 1869, 19 dec. 1870, 18 dec. 1871, 16 dec. 1872 och 12 dec. 1873.

LINKÖPINGS STADSARKIV

ARKIV: Sundhetsnämnden i Linköpings stad

Serie: Samtliga handlingar		Seriesignum -	
Plats Leverans	Volym- nummer	Tid	Anmärkningar
	-	1864 - 1874	Bunden volym. Kassabok för stadens sjukhus, förd även 1875-1893 hos hälsovårdsnämnden, se dettas arkiv, vol. G IV:1
	1	1874	Verifikationer för stadens sjukhus
	-	1874	Sjukjournal för stadens sjukhus, förd även 1875-1877, se stadsläkarens arkiv, vol. F I:1
			Arkivet avslutat.